Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

Koncepce podpory lidských práv a transformační spolupráce

Obsah

1 | Východiska a principy 4

2 | Hlavní cíle a priority 6

Tematické priority 7
Programové země 14
Vnitrostátní aspekt 15

3 | Nástroje 16

Mnohostranné nástroje 16
Bilaterální nástroje 18
Program transformační spolupráce 20

4 | Příloha – Program transformační spolupráce 22

1 | Východiska a principy

Aktualizovaná Koncepce podpory lidských práv a transformační spolupráce (dále jen Koncepce) vychází z Bezpečnostní strategie a Koncepce zahraniční politiky, které zasazují zájmy a cíle české zahraniční politiky do současného mezinárodního kontextu a stanoví, že podpora demokracie, lidských práv a principů právního státu v mezinárodním měřítku patří mezi hodnotová východiska české zahraniční politiky a významné bezpečnostní zájmy Česka.

Ochrana a prosazování hodnot demokracie a lidských práv, respektování mezinárodního práva a aktivní a otevřená politika vůči nevládním organizacím a občanské společnosti patří mezi pilíře zahraniční politiky Česka. Politika podpory lidských práv a transformační spolupráce je založena na přesvědčení, že lidská práva jsou základem lidské důstojnosti, tvoří nutný předpoklad otevřených, inkluzívních a svobodných společností v celém světě a jejich respektování přispívá k ekonomickému rozvoji a společenské stabilitě. Země, které nerespektují lidská práva svých obyvatel, zpravidla nedodržují ani mezinárodní právo a řád. Podpora a prosazování lidských práv ve světě proto patří k zahraničně-politickým nástrojům přispívajícím k zajištění naší bezpečnosti. Současně je nutné posilovat demokracii a její principy a budovat odolnost společnosti vůči aktuálním hybridním hrozbám a dezinformačním útokům podkopávajícím hodnoty, na nichž stojí mezinárodní liberální řád. Jde o důležitou součást naší odpovědi na komplexní a vzájemně se překrývající bezpečnostní rizika.

Česko zakládá svoji podporu lidských práv a demokracie na principech univerzálnosti a nedělitelnosti lidských práv a na zásadě rovnosti a nediskriminace v souladu se Všeobecnou deklarací lidských práv. Neodmyslitelným východiskem podpory lidských práv a transformační spolupráce je dodržování mezinárodního práva a podpora mezinárodního trestního soudnictví. Česko je vázáno lidskoprávními smlouvami systému Organizace spojených národů (OSN) a regionálních mezinárodních organizací (zejména Rady Evropy a Evropské unie) a svou politiku podpory lidských práv staví na principech v těchto smlouvách a závazcích obsažených. Česko prosazuje lidská práva vnitrostátně, ve vztazích s ostatními státy, v politice Evropské unie (EU) a v mezinárodních organizacích. Tím současně přispívá k bezpečnosti, stabilitě a udržitelnému rozvoji ve světě.

Politika podpory lidských práv a transformační spolupráce vychází z humanitních principů českého politického myšlení, z historické zkušenosti s odporem proti nedemokratickému režimu a se společenským přechodem k demokracii, tržnímu hospodářství a z integrace do

struktur EU. V tomto ohledu navazuje zejména na odkaz prezidenta Václava Havla, během jehož působení se podpora demokracie, lidských práv a občanské společnosti stala jednou z hlavních priorit české zahraniční politiky.

Tato politika se opírá o přesvědčení, že česká zkušenost v sobě zahrnuje kromě zcela jedinečných prvků také prvky obecnější, jejichž sdílením lze pomáhat ostatním členům mezinárodního společenství v jejich úsilí o zajištění lidských práv svých obyvatel. Proto Česko chce svoji zkušenost nabízet i ostatním. Je si však vědomo, že svoji zkušenost může sdílet pouze na základě otevřeného dialogu. Česko je připraveno vést tento dialog jak bilaterálně, tak multilaterálně, s vládami, občanskou společností i dalšími aktéry.

Transformační spolupráce jakožto specifický nástroj české zahraniční politiky využívá zkušeností Česka s procesem společenské transformace a budováním demokracie. Česko má co nabídnout především demokratizujícím se společnostem, s nimiž může sdílet své zkušenosti s posilováním občanské participace a vlády práva, a to jak pozitivní, tak i ty negativní. Je nicméně připraveno v otázce lidských práv a podpory demokracie spolupracovat se všemi společnostmi, zejména v tématech identifikovaných v této Koncepci.

Základními principy české lidskoprávní politiky jsou koherence, kredibilita a otevřenost. Cílevědomá a konzistentní činnost Česka v této oblasti přispívá k posilování jeho dobrého jména, pověsti vyspělé, zodpovědné a solidární demokratické země, která si dokáže vzít ponaučení z vlastní minulosti, a je základem jeho příznivého obrazu v zahraničí a mezinárodní prestiže.

Česko si je vědomo složitostí současného měnícího se světa, ve kterém neexistují jednoduchá řešení komplexních problémů. V neustále měnícím se světě musí být podpora lidských práv a transformační spolupráce založena na výše zmíněných a jasně formulovaných principech, její provádění však musí být dostatečně flexibilní, aby mohlo na tyto změny potřebným způsobem reagovat.

Politika podpory lidských práv a transformační spolupráce působí synergicky s dalšími prioritními oblastmi české zahraniční politiky, včetně bezpečnostní politiky či podpory exportu. Česko usiluje o maximální možnou koherenci prioritních oblastí v rámci své zahraniční politiky.

2 | Hlavní cíle a priority

Česko chce podporou demokracie, lidských práv a principů právního státu ve své zahraniční politice přispívat k zajištění důstojného života, rozvíjet demokratické instituce a napomáhat co nejširší participaci obyvatel na správě věcí veřejných. Cílem této politiky je rovněž přispět k zajištění mezinárodní stability a bezpečnosti omezením vzniku bezpečnostních hrozeb, jako např. regionálních konfliktů, terorismu či nelegální migrace, a zásadně přispět k naplňování cílů udržitelného rozvoje a růstu prosperity.

Demokracie je vládou většiny, ovšem při zajištění rovných práv a svobod pro všechny, včetně osob nacházejících se ve zranitelném a marginalizovaném postavení. Cílem politiky podpory lidských práv a transformační spolupráce je mj. pomoci překonávat historické, sociální, kulturní, digitální, náboženské a ideologické bariéry rovnosti, a přispívat tak k důstojnému životu všech bez rozdílu.

Prioritami této politiky je upozorňovat na porušování lidských práv bez ohledu na to, kde k nim dochází, přinášet konkrétní řešení na pomoc obráncům lidských práv, nespravedlivě pronásledovaným a nezávislým novinářům a aktivně se účastnit globálního dialogu o ochraně lidských práv a svobod. Cílem podpory mezinárodních lidskoprávních mechanismů a systematického zohledňování lidských práv (tzv. *mainstreaming*) je na základě globálního dialogu o lidských právech přispět k jejich lepšímu naplňování.

Česko se zasazuje o efektivní fungování mezinárodních lidskoprávních orgánů, do jejichž činnosti se aktivně zapojuje. Hlavním orgánem s globální působností v oblasti lidských práv je Rada OSN pro lidská práva (RLP). Česko usiluje o co nejčastější členství v RLP a aktivní a účinné působení v ní. ČR se dále aktivně účastní jednání Valného shromáždění OSN (zejm. jeho 3. výboru), Rady Evropy a tzv. lidské dimenze Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) a zasazuje se o vnášení lidskoprávních hledisek do společné zahraniční a bezpečnostní politiky a dalších politik EU (blíže k prioritám v jednotlivých uskupeních viz kapitola Mnohostranné nástroje).

Česko ve své politice podpory lidských práv vychází z teze, že lidská práva zakotvená v lidskoprávních smlouvách systému OSN a regionálních instrumentech se uplatňují *online* stejně jako *offline*. Dynamický vývoj v digitální sféře nicméně ukazuje na potřebu věnovat zvýšenou pozornost prosazování a dodržování lidských práv v digitálním prostředí. V rámci meziná-

rodních organizací (např. OSN, Rada Evropy, Mezinárodní telekomunikační unie) a dalších platforem proto Česko usiluje o efektivní implementaci existujících lidskoprávních standardů také v digitální sféře a prosazování lidskoprávního přístupu (*human rights-based approach*) a přístupu zaměřeného na člověka (*human centric approach*). V digitálním prostředí a online Česko uplatňuje stejné priority jako mimo ně.

Cílem multilaterální lidskoprávní politiky Česka je účinné prosazování národních prioritních témat v mezinárodních organizacích a orgánech činných na poli lidských práv a zachování pozice Česka jako respektovaného státu, který je aktivně zapojen do lidskoprávního dialogu na půdě relevantních mezinárodních organizací a je konzultován při projednávání důležitých rozhodnutí.

Tematické priority

S ohledem na svou historickou zkušenost a poznatky z naplňování dlouhodobých priorit české zahraniční politiky se Česko v rámci podpory lidských práv soustředí zejména, ale nikoli výlučně, na:

1. podporu obránců lidských práv;
2. podporu občanské společnosti;
3. podporu svobody projevu a médií;
4. podporu volebních práv a politické a veřejné participace;
5. podporu budování institucí právního státu;
6. podporu rovnosti a nediskriminace;
7. podporu lidských práv spojených s životním prostředím.

Priorita č. 1: *Podpora obránců lidských práv*

Jedním z cílů politiky podpory lidských práv je podpora obránců lidských práv, tj. organizací nebo jednotlivců, kteří vystupují na obranu lidských práv. Zvláštní pozornost je přitom věnována obránkyním lidských práv, které mohou čelit specifickým formám perzekuce. Česko těmto často pronásledovaným a zastrašovaným aktivistům poskytuje pomoc a podporu. Při podpoře

obránců lidských práv se Česko hlásí k vodítkům EU týkajícím se obránců lidských práv.

Česko bude zejména:

a. aktivně se podílet na práci mechanismů na podporu obránců lidských práv, zejména na činnosti zvláštního zpravodaje OSN na toto téma, přispívat k tvorbě a schválení tematických rezolucí OSN se širokou podporou;
b. v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU se aktivně podílet na naplňování vodítek EU k obráncům lidských práv, včetně dalšího rozpracování tématu *shelter cities*;
c. bilaterálně udržovat kontakty s obránci lidských práv ve třetích zemích, v bilaterálních kontaktech i v mezinárodních organizacích upozorňovat na případy perzekuovaných obránců lidských práv, prostřednictvím své sítě zastupitelských úřadů monitorovat případy pronásledovaných obránců a v případě potřeby jim poskytovat pomoc prostřednictvím vhodných nástrojů, např. vízovou podporou či relokací do Česka nebo jiné bezpečné země.
d. podporovat prostřednictvím Programu transformační spolupráce projekty zaměřené na podporu obránců lidských práv kdekoliv ve světě.

Priorita č. 2: *Podpora občanské společnosti*

Občanská společnost představuje z pohledu Česka hlavního nositele prodemokratických změn a záruku jejich udržitelnosti. Svobodně působící občanská společnost, interakce nestátních, na státu nezávislých organizací a hnutí, tvoří jeden ze základů fungujícího demokratického systému.

Politika podpory lidských práv a transformační spolupráce si klade za cíl posilovat občanskou společnost, její emancipaci a schopnost efektivně a fundovaně vstupovat do politických a společenských procesů. Občanská společnost přispívá k posilování demokratické kultury, podílí se na prosazování zájmů sociálních skupin a ve společnosti obecně plní kontrolní roli dodržování lidských práv a principů právního státu.

Česko chápe občanskou společnost široce, nejedná se pouze o nevládní organizace, ale také například o *grassroot* aktivity a nejrůznější občanské iniciativy a hnutí. Součástí občanské společnosti jsou rovněž aktivisté, novináři, bloggeři, právníci, umělci, spisovatelé, ale také běžní členové místních komunit. Jednotlivci a organizace, kteří používají nebo propagují užití

násilí nebo hlásají nenávist vůči určité skupině osob, ovšem do této kategorie v rámci této Koncepce přirozeně nespadají.

Česko bude zejména:

a. aktivně se podílet na práci mezinárodních mechanismů na podporu občanské společnosti, prosazovat co nejširší zapojení zástupců občanské společnosti do práce mezinárodních organizací;
b. nadále hlavním předkladatelem rezoluce OSN k právu na svobodu pokojného shromažďování a sdružování; v této oblasti bude aktivně spolupracovat s Úřadem Vysokého komisaře OSN pro lidská práva (OHCHR) a na dané téma bude v rámci OSN organizovat doprovodné akce;
c. podporovat propojování politické a programové roviny podpory občanské společnosti, ať už prostřednictvím agentur a orgánů OSN (OHCHR, Rozvojový program OSN, Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu UNESCO atd.) či regionálních instrumentů EU (zejména Nástroje EU pro sousedství, rozvoj a mezinárodní spolupráci NDICI);
d. v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU podporovat rozvíjení kontaktů s občanskou společností ve třetích zemích;
e. bilaterálně udržovat aktivní kontakty s občanskou společností ve třetích zemích;
f. podporovat prostřednictvím Programu transformační spolupráce projekty zaměřené na posílení občanské společnosti.

Priorita č. 3: *Podpora svobody projevu a médií*

Svoboda projevu a přístupu k informacím jsou nezbytnými předpoklady demokratické společnosti, právního státu a účasti na veřejném rozhodování. Česko proto podporuje svobodu, pluralitu a nezávislost médií, která zajišťují přístup k informacím a názorům, umožňují veřejnou debatu a zaručují informované rozhodování o věcech veřejného zájmu. Média a svobodný přístup k internetu jsou základními prostředky pro zajištění otevřenosti a odpovědnosti ve veřejné správě a veřejném životě. Média mají požívat zákonné ochrany před neoprávněným zasahováním do obsahu, omezení jejich práce je možné pouze zákonem a v souladu s mezinárodními standardy při zaručení možnosti jeho nezávislého přezkoumání. Částečné či úplné podřízení médií státu či zájmům politických a ekonomických skupin má vážné negativní důsledky pro celkový stav svobody projevu a kvality veřejného rozhodování.

Česko bude zejména:

a. podporovat činnost zvláštních mechanismů OSN (zejména zvláštního zpravodaje OSN pro ochranu práva na svobodu názoru a svobodu projevu) a podílet se na přípravě a schválení tematických rezolucí týkajících se svobody projevu;

b. prosazovat globální, svobodný, otevřený, interoperabilní, bezpečný a spolehlivý internet, který plně respektuje lidská práva, a vystupovat proti vypínání internetu (*internet shutdowns*);

c. v mezinárodních organizacích i v bilaterálních kontaktech aktivně upozorňovat na případy perzekuovaných novinářů, prostřednictvím sítě ZÚ ČR monitorovat případy pronásledovaných novinářů a v případě potřeby jim poskytovat pomoc prostřednictvím vhodných nástrojů, např. vízovou podporou či relokací;

d. vystupovat proti nenávistným projevům, obtěžování a násilí online, stejně tak proti zneužívání digitálních technologií, např. k represivním účelům nebo cenzuře online;

e. s cílem podpořit dodržování lidských práv v digitálním prostředí bude ČR opětovně ve 3. výboru Valného shromáždění OSN předkládat rezoluci k podpoře a ochraně lidských práv v kontextu digitálních technologií, kterou iniciovala v roce 2023;

f. ve spolupráci s ostatními členy Koalice na podporu svobody médií (Media Freedom Coalition, MFC) a Freedom Online Coaliton (FOC) veřejně se stavět proti konkrétním pokusům omezit právo na svobodu projevu a přístup k informacím, jakož i podporovat iniciativy na podporu nezávislých médií a mediální a digitální gramotnosti (včetně podpory UNESCO Global Media Defense Fund, International Programme for Development of Communication apod.);

g. v regionálním kontextu podporovat mandát a činnost Představitele OBSE pro svobodu médií (RFoM);

h. pokračovat v podpoře stipendijních programů Václava Havla a Jiřího Dienstbiera Radia Svobodná Evropa/Radio Liberty (RFE/RL) pro mladé novináře;

i. podporovat prostřednictvím Programu transformační spolupráce projekty zaměřené na svobodu, pluralitu a nezávislost médií, vzdělávání novinářů, mediální gramotnost a integritu a zařazování lidskoprávní tematiky do obsahu těchto médií.

Priorita č. 4: *Podpora volebních práv a politické a veřejné participace*

Politika podpory lidských práv a transformační spolupráce podporuje zapojování občanů do veřejného rozhodování na všech úrovních (místní, regionální, státní). Aktivní účast informovaných obyvatel přispívá ke kvalitě správy veřejných záležitostí.
Hlavním nástrojem pro účast na veřejném životě jsou periodicky organizované svobodné, všeobecné a rovné volby umožňující tajné hlasování. Česko podporuje odstranění všech překážek omezujících nejen aktivní, ale také pasivní volební právo. Možnost podílet se na správě věcí veřejných musí být chráněna během celého volebního cyklu, nejen v době konání voleb.

Česko bude zejména:

a. nadále hlavním předkladatelem rezoluce OSN na téma rovné politické a veřejné participace s důrazem na volební práva, v této oblasti bude aktivně spolupracovat s Úřadem Vysokého komisaře OSN pro lidská práva a na téma rovné politické a veřejné participace bude v rámci OSN organizovat doprovodné akce;
b. podporovat volební pozorovatelské mise EU, OBSE a příp. dalších relevantních mezinárodních organizací, vysílat své občany do těchto misí a promítat doporučení obsažená v závěrečných zprávách těchto misí do multilaterální i bilaterální politiky vůči dané zemi;
c. prostřednictvím projektů Programu transformační spolupráce podporovat spolupráci státní správy, místní a regionální samosprávy se subjekty občanské společnosti, včetně využívání potenciálu nových technologií a aktivizace mladých lidí a jejich zapojování do komunitních a společenských aktivit, vzdělávání a výchovy k aktivnímu občanství, jakož i zvyšování zapojení žen, stejně jako vyloučených a znevýhodněných skupin do rozhodovacích procesů;
d. podporovat právo občanů vyjadřovat se k navrhovaným zákonným opatřením, právo na svobodný přístup k informacím a právo sdružovat se do zájmových spolků.

Priorita č. 5: *Podpora budování institucí právního státu*

Jedním z předpokladů široké politické a veřejné participace je existence institucí právního státu. Právní stát je rámcem, který umožňuje občanům požívat práv a svobod a domáhat se účinné nápravy v případě jejich porušení. Právní stát je charakteristický rovností všech před zákonem. Právní stát vylučuje neopodstatněné zasahování státu do života občanů, předpokládá nezávislý a nestranný systém soudnictví a existenci dalších institucí na ochranu lidských

práv, např. úřad ombudsmana, zaručuje právo na vlastnictví a vymezuje zákonná omezení tohoto práva ve veřejném zájmu a za náhradu.
Právní stát a řádná správa veřejných záležitostí spočívá v oddělení a vzájemné kontrole moci zákonodárné, výkonné a soudní. Právní stát rovněž předpokládá existenci mechanismů prevence zneužití moci, nesystémového politického či ekonomického vlivu a korupce, jakož i mechanismů odhalování, trestání a nápravy těchto jevů. Přenášení pravomocí volených orgánů na patřičnou úroveň se přitom děje v zájmu kontroly občanů nad výkonem správy a v zájmu efektivity. Stav právního státu a správy veřejných záležitostí je důležitým měřítkem legitimity státu. Česko vychází z předpokladu souvislosti lidských práv, právního státu, dobrého vládnutí a demokracie, přičemž si je vědoma, že univerzální a beze zbytku přenositelný demokratický model neexistuje.

Česko bude zejména:

a. v relevantních mezinárodních organizacích a jejich orgánech podporovat rovnost všech před zákonem a princip právní jistoty, nezávislé a nestranné soudnictví, existenci soudního přezkumu a právo každého jedince na spravedlivý proces;
b. podporovat důsledné zajištění odpovědnosti za porušování lidských práv na národní, regionální i mezinárodní úrovni jakožto nedílné součásti systému jejich ochrany;
c. podporovat aktivity namířené proti mučení a jinému krutému, nelidskému a ponižujícímu zacházení v systému soudnictví ze strany represivních složek i mimo něj, včetně ratifikace příslušných mezinárodních nástrojů, přístupu k nim a jejich naplňování;
d. prostřednictvím projevů EU i bilaterálně se vyjadřovat k případům závažného zneužívání moci, zásahů do nezávislosti a nestrannosti soudnictví, porušování práva na spravedlivý proces, jakož i mučení a jiného krutého, nelidského a ponižujícího zacházení, a vyzývat k nápravě;
e. čeští diplomaté se budou aktivně bilaterálně nebo v rámci diplomatické komunity v místě vyslání zapojovat do monitoringu soudních procesů v případech nespravedlivě politicky perzekuovaných, zejm. aktivistů, novinářů nebo studentů;
f. prostřednictvím projektů Programu transformační spolupráce podporovat budování institucí na ochranu lidských práv, nezávislých soudů, bezpečnostních složek a dalších orgánů, jakož i mechanismů jejich kontroly, včetně jejich metodické podpory v otázkách lidských práv a právního státu.

Priorita č. 6: *Podpora rovnosti a nediskriminace*

Zásada rovnosti a nediskriminace předpokládá, že ničí práva nesmí být krácena zejména kvůli pohlaví, rase, barvě pleti, etnickému nebo sociálnímu původu, genetickým rysům, jazyku, náboženskému vyznání nebo přesvědčení, politickým názorům či jakýmkoli jiným názorům, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, narození, zdravotnímu postižení, věku, sexuální orientaci nebo genderové identitě a že příslušníci menšin mají zajištěnu rovnou účast na veřejném životě.

V této oblasti se Česko zaměří v první řadě na podporu genderové rovnosti a plné a rovné participace žen na politickém a veřejném životě. Podpora genderové rovnosti přispívá k naplňování základních práv každého člověka bez ohledu na pohlaví či genderovou identitu a pomáhá odstraňovat strukturální nerovnosti, diskriminaci a genderově podmíněné násilí, které ženy a dívky, ale i další marginalizované skupiny, často zažívají.

Česko bude také podporovat aktivity zaměřené na zajištění rovných práv a svobod všech osob ve zranitelných situacích, včetně dětí a mladistvých, osob zdravotně postižených a starších osob, a na vymýcení násilí na ženách a dívkách a na dětech, mj. v ozbrojených konfliktech.

Česko bude zejména:

a. v mezinárodních organizacích a EU podporovat genderovou rovnost a plnou a rovnou participaci osob ve zranitelném a marginalizovaném postavení, rovné příležitosti mužů a žen, ekonomickou samostatnost žen a jejich participaci a leadership ve veřejném životě, vystupovat proti diskriminaci, včetně intersekcionální (vícenásobné) diskriminace, a podporovat průřezové promítání rovnosti do dalších politik;
b. na jednáních OSN, především v rámci Rady OSN pro lidská práva a 3. výboru Valného shromáždění OSN, aktivně vystupovat proti násilí na ženách a dívkách a na dětech, včetně používání genderového a sexuálního násilí v ozbrojených konfliktech a násilí v online prostoru. V tomto ohledu ČR podporuje činnost UN WOMEN, Výboru OSN pro odstranění diskriminace žen (CEDAW), Výboru OSN pro práva dítěte (CRC) a relevantních zvláštních mechanismů OSN;
c. zvedat téma rovnosti a vyjadřovat se k závažným případům diskriminace žen a dívek, dětí a mladistvých, či osob LGBTI+ v rámci bilaterálních kontaktů;
d. podporovat ochranu lidských práv spojených s rovností a nediskriminací, včetně genderové rovnosti, prostřednictvím projektů Programu transformační spolupráce. Ke genderové rovnosti bude přihlíženo i v rámci ostatních tematických priorit.

Priorita č. 7: *Podpora lidských práv spojených s životním prostředím*

Při vědomí nedělitelnosti a provázanosti lidských práv se Česko zaměří na podporu a ochranu lidských práv spojených s životním prostředím. Čisté, zdravé a udržitelné životní prostředí je nezbytným předpokladem pro celou škálu dalších lidských práv, jako právo na potraviny, na vodu a sanitaci nebo na zdraví. Česko podporuje život všech osob v čistém, zdravém a udržitelném životním prostředí. Zaměří se přitom především na prosazování lidskoprávního přístupu a dodržování lidskoprávních standardů při tvorbě environmentálních politik.
Česko bude zejména:

a. v rámci mezinárodních jednání o omezování dopadů lidské činnosti na globální klima, např. prostřednictvím Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu (UNFCCC), podporovat právo všech osob na čisté, zdravé a udržitelné životní prostředí, včasný přístup k úplným informacím o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů;
b. v mezinárodních organizacích a fórech podporovat a prosazovat lidsko-právní přístup k tématům spojeným se životním prostředím;
c. podporovat ochranu lidských práv spojených s životním prostředím a environmentální obránce lidských práv prostřednictvím projektů Programu

Programové země

Teritoriální zaměření politiky podpory lidských práv a transformační spolupráce vychází z cílů české zahraniční politiky ve střednědobém i dlouhodobém horizontu. V rámci mezinárodních fór Česko rovněž věnuje zvláštní pozornost těm zemím, ke kterým Rada OSN pro lidská práva přijímá specifické rezoluce, případně k nim jmenovala zvláštního zpravodaje s geografickým mandátem. Bilaterální priority jsou podrobněji definovány ve strategiích vztahů Česka k jednotlivým regionům světa. V rámci Programu transformační spolupráce nabízí Česko svou zkušenost zejména zemím, které jsou jí kulturně, geograficky, historicky, nebo jinak blízké. Prioritně se proto soustředí na spolupráci s partnery ve východní Evropě a na západním Balkáně. V opodstatněných případech se mohou projekty Programu transformační spolupráce uskutečňovat i v jiných teritoriích. Seznam programových zemí transformační spolupráce je možné aktualizovat, pokud si to situace vyžádá.

Vnitrostátní aspekt

Sebereflexe stavu ochrany lidských práv a zajištění koherence s ostatními politikami je nutným předpokladem k věrohodné podpoře lidských práv ve světě. Česko proto staví svou podporu lidských práv a transformační spolupráce na principech otevřenosti, koherence a kredibility, přičemž si je vždy vědoma svých vlastních závazků, včetně těch dobrovolných.

Česko neváhá podrobit stav dodržování lidských práv na svém území externí kontrole, a to včetně implementace rozhodnutí mezinárodních soudů. Česko podstupuje pravidelné monitorování smluvními výbory OSN, zvláštním mechanismům RLP vydala již v roce 2000 stálé pozvání. Nadále bude otevřeně komunikovat se smluvními výbory a dalšími lidskoprávními mechanismy systému OSN a ostatních mezinárodních organizací a včas jim zasílat požadované informace. Česko je vždy připraveno zvážit doporučení ke zlepšení ochrany lidských práv předložená v rámci Univerzálního periodického přezkumu a transparentně plnit přijatá doporučení.

Česko průběžně vyhodnocuje možnosti stát se smluvní stranou stávajících i nových úmluv OSN, regionálních instrumentů, závazků a protokolů ke smlouvám.

V rámci koherence politiky podpory lidských práv a transformační spolupráce Ministerstvo zahraničních věcí (MZV) usiluje o provázání s vnitrostátními politikami prostřednictvím intenzivního dialogu s relevantními orgány státní správy, především s Úřadem vlády a vládní/-m zmocněnkyní/zmocněncem pro lidská práva, a aktivně se zapojuje do práce poradních orgánů vlády (Rada vlády pro lidská práva, Rada vlády pro národnostní menšiny, Rada vlády pro záležitosti romské menšiny atd.). Součástí této sebereflexe je i kontinuální dialog s českou veřejností, včetně nevládních organizací, a hledání jejich podpory v lidskoprávních otázkách. Vnitrostátní diskuse přispívá k reflexi v oblasti politiky podpory lidských práv a ke společenskému konsenzu nad jejími hlavními prioritami.

3 | Nástroje

Politika podpory lidských práv a transformační spolupráce se uplatňuje ve standardních postupech a krocích zahraniční politiky, v působení Česka v mezinárodních organizacích, v rámci EU, jakož i ve dvoustranných vztazích. Česko navíc využívá možnosti poskytovat praktickou podporu prostřednictvím Programu transformační spolupráce a dalšími způsoby, zejména pak prostřednictvím vízové a relokační podpory. Významným nástrojem na podporu lidských práv a transformace v širokém sociálně-ekonomickém smyslu je zahraniční rozvojová spolupráce, která s politikou podpory lidských práv a transformační spolupráce sdílí mnohé cíle a je s ní vzájemně provázaná.

Mnohostranné nástroje

Česko dlouhodobě usiluje o mezinárodní uspořádání, kde budou problémy řešeny multilaterálně a které bude efektivní, stabilní a současně spravedlivé. Aktivně proto využívá své členství v mezinárodních organizacích a platformách k prosazování své politiky podpory lidských práv a demokracie. Vyvíjí tlak na organizace, aby se zabývaly porušováním lidských práv, a na státy, aby přijaly zodpovědnost za jejich porušování a implementovaly přijaté závazky.

V rámci OSN Česko aktivně podporuje konsensuální přijímání lidskoprávních rezolucí napříč geografickými skupinami s důrazem na témata identifikovaná jako priority v rámci této Koncepce. ČR se také zapojuje do globálního dialogu o lidských právech, který pomůže lepšímu naplňování univerzálních, mezinárodně uznaných normativních zásad a bude veden napříč politickým, kulturním a sociálním spektrem.

Jedním z nejdůležitějších nástrojů je v tomto ohledu členství v hlavním voleném lidskoprávním orgánu OSN, Radě OSN pro lidská práva (RLP). Česko je proto odhodláno opakovaně kandidovat do RLP.

V rámci OSN Česko podporuje zejména:

a. včasné a adekvátní reakce RLP na aktuální lidskoprávní situace v rámci jejího mandátu;
b. efektivní naplňování mezinárodněprávních závazků v oblasti lidských práv;

c. činnost Úřadu Vysokého komisaře pro lidská práva (OHCHR), zvláštních procedur a smluvních výborů, a současně jejich nezávislost, nestrannost a efektivní fungování, včetně aspektu jejich udržitelného financování;

d. mechanismus Univerzálního periodického přezkumu (UPR); implementaci přijatých dobrovolných závazků a aktivní zapojení občanské společnosti do jednání UPR;

e. rozšíření počtu smluvních stran hlavních lidskoprávních úmluv OSN.

V rámci EU Česko podporuje silný mandát představitelů EU působících v oblasti vnějších vztahů pro jejich mezinárodní jednání v tématech lidských práv a demokracie. Česko přispívá k naplňování Akčního plánu, lidskoprávních tematických vodítek a strategií k jednotlivým zemím. Podílí se rovněž na vytváření společných stanovisek k lidskoprávním tématům, aktivně vystupuje v rámci pracovní skupiny Rady EU k lidským právům a Politického a bezpečnostního výboru EU a podporuje adekvátní využívání nástrojů EU pro podporu demokracie, včetně volebního pozorovatelství. Dále se zasazuje o projednávání důležitých lidskoprávních otázek na zasedáních Rady pro zahraniční věci a Rady pro obecné záležitosti. Česko je aktivním pozorovatelem lidskoprávních dialogů EU. Česko rovněž podporuje začleňování lidskoprávních témat do jednání meziregionálních fór.

V rámci EU bude Česko zejména:

a. vnášet hlediska lidských práv a transformace průřezově do vnějších vztahů EU, zejména do politiky bezpečnostní, rozvojové, obchodní a dílčích politik, např. Východního partnerství; podporovat začleňování lidskoprávních a suspenzivních doložek do mezinárodních smluv sjednávaných EU se třetími státy;

b. usilovat o lepší provázanost politiky podpory lidských práv a demokracie s využíváním příslušných finančních nástrojů EU, zejména Nástroje EU pro sousedství, rozvoj a mezinárodní spolupráci (NDICI);

c. podporovat důsledné plnění Akčního plánu EU k lidským právům a demokracii a vodítek k jednotlivým lidskoprávním tématům, jakož i lidskoprávních strategií k třetím zemím;

d. podporovat sankční režimy vztahující se k porušování lidských práv, včetně předkládání národních návrhů;

e. podporovat přistoupení Evropské unie k Evropské úmluvě o lidských právech, které zaručí externí kontrolu nad právními akty EU s dopadem na lidská práva.

Česko podporuje kontrolní mechanismy regionálních organizací, včetně Soudního dvora Evropské unie a Evropského soudu pro lidská práva.
V rámci Rady Evropy Česko aktivně participuje na činnosti mezivládních výborů, zejména na tvorbě závazných i nezávazných lidskoprávních instrumentů. Podporuje otevřený dialog a spolupráci členských států s mechanismy a institucemi Rady Evropy (mj. s Evropským výborem proti mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání a s Benátskou komisí). Dále se prostřednictvím svých delegací angažuje v ochraně lidských práv jak v Parlamentním shromáždění Rady Evropy (PACE), tak v Kongresu místních a regionálních samospráv. Česko se aktivně zasazuje za naplňování výstupů Summitu z Reykjavíku, a to zejména pokud jde o zajištění odpovědnosti Ruska a jeho představitelů za agresi proti Ukrajině. Podporuje činnost Registru škod způsobených agresí Ruska proti Ukrajině a pracuje na ustavení Komise pro nároky na odškodnění, stejně jako kompenzačního fondu a zvláštního tribunálu pro zločin agrese spáchaný vrcholnými představiteli RU proti UA. Věnuje pozornost zvyšování efektivity Evropského soudu pro lidská práva a zasazuje se o důsledný výkon jeho rozsudků. Rovněž podporuje aktivity Rady Evropy, které mohou reálně zabránit erozi demokracie v jejích členských státech.
V rámci tzv. lidské dimenze OBSE Česko podporuje především její autonomní instituce a polní a volební pozorovatelské mise. Aktivně oponuje pokusům o omezení mandátu a nezávislosti autonomních institucí – Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR), Představitele pro svobodu médií (RFoM) a Vysokého komisaře pro národnostní menšiny (HCNM). Součástí české podpory lidské dimenze je také aktivní zapojení do volebních pozorovatelských misí OBSE, stejně jako opakovaná aktivace Moskevského mechanismu zaměřeného na monitoring porušování lidských práv a mezinárodního humanitárního práva.

Česko podporuje mezinárodní lidskoprávní organizace formou finančních příspěvků, ale také personálně, sekondováním národních expertů a předkládáním kandidatur do expertních i mezivládních orgánů. Česko rovněž podporuje vyšší zastoupení svých občanů v sekretariátech mezinárodních organizací a v Evropské službě pro vnější činnost, zejména na postech spojených s podporou lidských práv a demokracie.

Bilaterální nástroje

Česko důsledně zahrnuje lidská práva do dvoustranných vztahů, které jsou podrobněji definovány ve strategiích vztahů k jednotlivým regionům světa. Vede lidskoprávní konzultace jak s podobně smýšlejícími státy, tak se státy mimo tento okruh za účelem navazování spolupráce

a získávání spojenců napříč regiony, zahrnuje lidskoprávní témata do politických kontaktů mezi svými zastupitelskými úřady a příslušnými hostitelskými státy a aktivně využívá Program transformační spolupráce pro posílení povědomí o lidských právech a konkrétních prioritách Česka. Diplomaté v ústředí i na zastupitelských úřadech se pravidelně setkávají se zástupci občanské společnosti, aktivisty, nezávislými novináři, propuštěnými politickými vězni atp. zejména v rámci realizovaných projektů Programu transformační spolupráce, dále například v rámci každoročních tzv. mitterandovských snídaní u příležitosti Mezinárodního dne lidských práv 10. prosince.

Zastupitelské úřady (ZÚ) a příslušné odbory MZV se podílejí na politice podpory lidských práv a transformační spolupráce a poskytují poznatky a analýzy pro informovaná rozhodnutí, jakož i zpětnou vazbu, např. včetně doporučení výběru tematických priorit vhodných pro jednotlivé země. Vůči místní veřejné správě a aktérům místní občanské společnosti vystupují ZÚ otevřeně a aktivně, udržují kontakt s obránci lidských práv a využívají dostupných prostředků pro jejich podporu. ZÚ přispívají k naplňování lidskoprávních strategií EU kjednotlivým zemím, zapojují se do místních pracovních skupin EU pro lidská práva (HRWG) a do donorské koordinace v místě svého působení. V zemích, ve kterých se uskutečňují projekty na podporu lidských práv a transformační spolupráce, se zastupitelské úřady podílejí na jejich monitorování a vyhodnocování. Aktivně se zapojují do monitoringu soudních procesů politicky pronásledovaných aktivistů jménem české diplomacie i v rámci lokální koordinace.

Zastupitelské úřady a příslušné odbory MZV mimo jiné:

a. zařazují lidskoprávní témata do politických konzultací a pravidelných setkání s vládou, poslanci a místní veřejnou správou v dané zemi;
b. spolupracují s delegacemi EU, dalšími členskými státy EU a podobně smýšlejícími zeměmi pro zvýšení účinku lidskoprávních konzultací;
c. připravují podklady pro lidskoprávní rezoluce, univerzální periodický přezkum, dialogy, pracovní skupiny, zvláštní zmocněnce a představitele relevantních organizací;
d. sbírají a vyhodnocují relevantní lidskoprávní informace o situaci v dané zemi a navrhují reakce na případy porušování lidských práv, včetně např. demarší, sankcí, pozorování soudních líčení apod.;
e. posuzují a postupují ústředí návrhy lokálních transformačních projektů a projektů na podporu nezávislých médií realizované nevládními organizacemi v dané zemi;
f. poskytují podporu probíhajícím či plánovaným projektům Programu transformační

spolupráce na podporu lidských práv a demokracie;

g. podílejí se na veřejné diplomacii v lidskoprávních tématech a na dalších formách podpory občanské společnosti a nezávislých médií v zemi svého působení;

h. udržují kontakty a relaci s občanskou společností a obránci lidských práv v dané zemi, v bilaterálních kontaktech i v mezinárodních organizacích upozorňují na případy perzekuovaných obránců lidských práv, monitorují případy pronásledovaných obránců a v případě potřeby jim poskytují pomoc prostřednictvím vhodných nástrojů, např. vízovou podporou či relokací do Česka nebo jiné bezpečné země;

i. v odůvodněných případech navrhují využití národního sankčního mechanismu jako lidskoprávního nástroje k potrestání osob odpovědných za útoky a pronásledování obránců lidských práv a novinářů.

Program transformační spolupráce

Program transformační spolupráce poskytuje Česku možnost propojovat politickou a praktickou rovinu lidskoprávní aktivity. Česko proto bude dále Program transformační spolupráce aktivně využívat jako jeden z hlavních nástrojů své politiky v oblasti lidských práv a podpory demokracie. Jedná se o moderní, systémový přístup, založený na prokázané vzájemné souvislosti a podmíněnosti stavu demokracie a lidských práv.

Úkolem Programu je vybírat, řídit a financovat projekty a aktivity na podporu lidských práv a transformace v souladu s cíli a prioritami uvedenými v této koncepci. Program je budován na principu partnerství a spolupráce s občanskou společností, nevládními organizacemi, místní veřejnou správou a médii. Forma a náplň projektů vždy reflektuje místní podmínky a specifické potřeby v přijímající/cílové zemi.

Politika podpory lidských práv a transformační spolupráce je řízena a financována MZV. Přidělené finanční prostředky jsou uvolňovány v souladu s platnými zákony, pravidly pro poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy a vnitřními předpisy ministerstva, dle postupů kompatibilních se systémem zahraniční rozvojové spolupráce.

MZV podporuje spolufinancování projektů nestátních neziskových organizací ze zdrojů vlád partnerských zemí, evropských či mezinárodních institucí a zahraničních nevládních organizací. Zejména spolupráce v rámci Evropské unie je z hlediska účinnosti politiky podpory lidských práv a transformační spolupráce žádoucí.

Podpora lidských práv a transformační spolupráce v přijímajících zemích probíhá formou aktivit a projektů založených na dvoustranném či mnohostranném základě. Projekty jsou vybírány každoročně v dotačních výběrových řízeních dle příslušných zásad stanovených vládou. Projekty mohou být roční i víceleté, což dává možnost věnovat se komplexnějším problémům a dosáhnout přitom dlouhodobě udržitelných výsledků.

Nedílnou součástí Programu transformační spolupráce je také realizace projektů prostřednictvím zastupitelských úřadů - lokálních transformačních projektů, včetně projektů na podporu médií a projektů formou darů nevládním neziskovým organizacím do zahraničí. V některých případech jsou projekty či jednorázové aktivity realizovány přímo MZV. Postupy transformační spolupráce jsou podrobně popsány v příloze této Koncepce.

4 | Příloha

PROGRAM TRANSFORMAČNÍ SPOLUPRÁCE

CZECH AID

TRANSITION
Transition Promotion Program

Tato příloha doplňuje Koncepci podpory lidských práv a transformační spolupráce. Popisuje základní pravidla Programu transformační spolupráce (zkráceně také program TRANS) a definuje způsoby, jakými mají být naplňovány cíle v této koncepci uvedené. Interní pracovní postupy v jednotlivých fázích řízení programu TRANS upravují interní předpisy MZV - Metodický pokyn ředitele odboru lidských práv a transformační politiky (LPTP), který upravuje poskytování dotací z rozpočtu MZV odborem LPTP a Metodický pokyn ředitele odboru LPTP, který upravuje postup při výběru, schvalování a realizaci lokálních transformačních projektů a dalších lokálních projektů transformační spolupráce.

Program transformační spolupráce je od 1. srpna 2007 v gesci LPTP.

1. Finanční zdroje

Objem finančních prostředků Programu transformační spolupráce je určen částkou vyčleněnou na tento účel zákonem o státním rozpočtu pro příslušný kalendářní rok. Prostředky na transformační spolupráci se rozpočtují v kapitole MZV v rámci výdajů na zahraniční rozvojovou spolupráci, které každoročně schvaluje vláda České republiky. Za nakládání s těmito prostředky zodpovídá odbor LPTP.

2. Tematické priority

V souladu s Koncepcí podpory lidských práv a transformační spolupráce se Program transformační spolupráce zaměřuje na následující tématické priority: 1) podpora obránců lidských práv; 2) podpora občanské společnosti; 3) podpora svobody projevu a médií; 4) podpora volebních práv a politické a veřejné participace; 5) podpora budování institucí právního státu; 6)

podpora rovnosti a nediskriminace; 7) podpora lidských práv spojených s životním prostředím. Jednotlivá témata jsou podrobněji popsána v Koncepci podpory lidských práv a transformační spolupráce.

3. Programové země

Program transformační spolupráce se soustředí na země procházející procesem transformace a na země s nedemokratickými režimy, v nichž je ve společnosti patrné úsilí o demokratizaci poměrů a zlepšení situace v oblasti lidských práv. Prioritními cílovými zeměmi Programu transformační spolupráce jsou: Arménie, Ázerbájdžán, Barma/Myanmar, Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Gruzie, Kosovo, Kuba, Moldavsko, Rusko, Srbsko, Ukrajina a Vietnam.

Dotační projekty v rámci tématické priority 1) *podpora obránců lidských práv* mohou být realizovány v kterékoliv zemi nebo zemích na světě.

Zahájení jakékoli formy transformační spolupráce v programových i dalších zemích je podmíněno zřetelně formulovaným zájmem relevantních a důvěryhodných partnerů o tento typ spolupráce.

4. Metody

Podstatou programu TRANS je podpora neinvestičních (tzv. *soft*) projektů spočívajících ve sdílení a přenášení zkušeností českých realizátorů. Tomu odpovídají metody, které jsou pro dosahování vytčených cílů ve stanovených oblastech využívány. Nejčastěji se jedná o předávání informací, zkušeností a příkladů dobré praxe, organizaci participativních školení, prakticky zaměřených seminářů, tréninků, stáží či sekondmentů českých expertů v cílových zemích, pořádání studijních cest a stáží v Česku pro zahraniční účastníky projektů.

Zvláštní metodou je poskytování tzv. mikrograntů, zejména malým a začínajícím nevládním neziskovým organizacím nebo iniciativám (tzv. *grassroots*). Mikrogranty doplňují poskytovaná školení a umožňují poznatky efektivně ověřit v praxi s pomocí konzultantských služeb realizátora projektu TRANS. V případě obránců lidských práv, i v případě nezávislých médií nebo v případech hodných zvláštního zřetele (např. v podmínkách válečného konfliktu) je přípustná i přímá finanční či materiální podpora.

1 Poskytování dotací ze státního rozpočtu nestátním neziskovým organizacím se řídí *Zásadami vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ČR nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy*, schválenými usnesením vlády ČR č. 591 ze dne 1. června 2020.

5. Nástroje

K naplňování cílů programu TRANS využívá LPTP následující nástroje:

5.1. Poskytování dotací

5.1.1. Dotační výběrové řízení

Odborem LPTP jsou každoročně vyhlašovány dotační tituly vycházející ze schváleného usnesení vlády[1]. Na základě vyhlášených dotačních titulů nestátní neziskové organizace předkládají své žádosti o poskytnutí dotace, resp. návrhy projektů v prioritních cílových zemích a v souladu s tématickými prioritami posouzeny gesčním odborem LPTP a příslušnými zastupitelskými úřady a teritoriálními odbory MZV. O tom, které projekty budou podpořeny, rozhoduje výběrová komise za účasti externích odborníků. Výsledky dotačního řízení jsou zveřejňovány v systému Grantys vždy před koncem kalendářního roku, který předchází roku, v němž mají být projekty realizovány. Přidělení dotace je stvrzeno vydáním Rozhodnutí o poskytnutí dotace, v němž jsou upřesněny veškeré náležitosti jejího použití a vyúčtování.

Transformační projekty je možné rozdělit dle jejich délky trvání na dvě základní kategorie:

- **Roční projekty** – jedná se o projekty, jejichž doba realizace nepřesahuje 12 měsíců. Udělená dotace je tak uhrazena z prostředků vyčleněných na daný rozpočtový rok. Realizace ročních projektů je zahájena a ukončena v rámci jednoho roku. Minimální doba trvání projektu je stanovena na 9 měsíců.
- **Víceleté projekty** – jedná se o projekty, jejichž doba realizace standardně činí 18 - 36 měsíců, přičemž v prvním roce musí realizace projektu trvat minimálně 9 měsíců. Víceleté projekty dávají realizátorovi možnost věnovat se komplexnějším problémům a dosáhnout viditelnějších výsledků. Podpora víceletých projektů sleduje záměr cíleně a koncepčně podporovat prioritní teritoria a témata a dosahovat dlouhodobě udržitelných výsledků.

V případě schválení podpory víceletého projektu je nadále zachována praxe každoročního vydávání Rozhodnutí o poskytnutí dotace, nicméně příjemce dotace se již nezúčastňuje s tímto projektem dalšího výběrového řízení. Další dotace je mu přiznána na základě předložení ke schválení roční zprávy o realizaci projektu, včetně vyúčtování.

1 Poskytování dotací ze státního rozpočtu nestátním neziskovým organizacím se řídí *Zásadami vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ČR nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy*, schválenými usnesením vlády ČR č. 591 ze dne 1. června 2020.

Na projekty schvalované v rámci dotačního výběrového řízení může LPTP poskytnout dotaci do výše 90 % jeho celkových nákladů, alespoň 10 % je realizátor povinen zajistit coby spolufinancování z jiných zdrojů. U víceletých projektů musí být toto pravidlo dodrženo v každém jednotlivém rozpočtovém roce. V odůvodněných případech hodných zvláštního zřetele může být dotace udělena až do výše 100 % celkových nákladů projektu. Odůvodněnými případy se rozumí např. reakce na náhle vzniklé krizové situace či naopak příležitosti v cílových zemích.

5.1.2. Spolufinancování dotačních projektů

Spolufinancování dotačních projektů podpořených jinými významnými dárci (tzv. kofinancování) je zvláštním postupem, jehož cílem je podporovat spolupráci s významnými dárci, jako např. EU, a zvyšovat šance českých organizací uspět s projekty v mezinárodní konkurenci. Kritériem poskytnutí spolufinancování z prostředků programu TRANS je soulad cílů projektu se zaměřením programu. Kofinancování do výše 30 % rozpočtu projektu je poskytnuto v rámci zvláštní dotační výzvy.

5.1.3. Spolupráce se strategickými partnery

Program TRANS podporuje strategické partnery z řad nestátních neziskových organizací (NNO), sítí, platforem a zastřešujících organizací NNO. Může tak učinit za podmínky, že strategický partner naplňuje ve svých aktivitách priority politiky lidských práv a a transformační spolupráce, je vybrán výběrovou komisí a má za sebou minimálně dvouletou spolupráci s MZV. Strategickému partnerovi může LPTP poskytnout dotaci formou ročního či víceletého projektu a to do výše 90 % celkových nákladů předloženého projektu, alespoň 10 % je realizátor povinen zajistit coby kofinancování z jiných zdrojů.

5.1.4. Podpora platforem

Cílem je formou dotací podporovat projekty předložené zastřešujícími organizacemi nestátních neziskových organizací a dalšími oprávněnými subjekty v oblasti posilování kapacit a akceschopnosti zastřešujících organizací subjektů působících v oblasti lidských práv a transformační spolupráce. Jde zejména o institucionální podporu organizací, budování jejich kapacit, osvětovou činnost a podporu jejich působení v mezinárodních institucích. Formální kritéria,

včetně podmínky 10 % kofinancování projektu z jiných zdrojů, průběh a načasování projektového roku jsou shodné s žádostmi o dotaci v rámci Programu TRANS. Příslušné výběrové řízení probíhá zpravidla současně s Programem TRANS.

5.2. Podpora prostřednictvím ZÚ

V rámci programu TRANS zastupitelské úřady na základě každoroční výzvy ústředí navrhují náměty na lokální transformační projekty a projekty na podporu nezávislých médií. Náměty na projekty vycházejí z podnětů místní občanské společnosti V případech hodných zvláštního zřetele mohou zastupitelské úřady navrhnout i mimořádné projekty na podporu občanské společnosti a nezávislých médií jako mimořádný lokální transformační projekt, formou peněžního daru do zahraničí nebo nákupu drobného materiálu za účelem podpory transformačního procesu či úhrady objednaných služeb.

5.3. Příkazní smlouvy

Některé drobné činnosti zadává k realizaci přímo LPTP jako příkazce na základě podepsané příkazní smlouvy[2]; obvykle se jedná o jednorázové poskytnutí služby pověřeným externím subjektem (např. školení či zajištění pobytu v ČR pro obránce lidských práv v rámci Programu Shelter), zpracování studie, osvětovou lidskoprávní aktivitu či dodání materiálu.

6. Administrace

LPTP zodpovídá za kompletní administraci programu TRANS. Při správě veřejných prostředků jménem MZV uplatňuje postupy řídící a veřejnoprávní kontroly. Kontrola průběhu projektu se řídí zákonem č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě, vyhláškou MF č. 416/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 320/2001 Sb., a zákonem č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, dále zákonem 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a zákonem 500/2004 Sb. Správní řád ve znění pozdějších předpisů.

6.1. Kontrola a hodnocení

Stěžejní prvek v systému řízení transformační spolupráce představuje monitoring a evaluace projektů a aktivit. Monitoring spočívá v pravidelném sběru dat o průběhu projektu s cílem získávat informace o dosažených výstupech a o průběžné výši přidělených zdrojů. Projekty programu TRANS monitorují ve vzájemné koordinaci ZÚ ČR a LPTP MZV.

2 Poskytování podpory prostřednictvím uzavření příkazní smlouvy se řídí zákonem č. 137/2006 Sb. o veřejných zakázkách.

Podrobné instrukce týkající se průběžné i závěrečné kontroly realizace projektu a jeho vyúčtování, stejně tak jako postupy při schvalování obsahových a rozpočtových úprav projektů či pravidla pro archivaci dokumentů, jsou popsány v příloze každého Rozhodnutí o poskytnutí dotace.

Evaluace poskytuje systematické a objektivní posouzení úspěšnosti projektu, a to z hlediska jeho relevance, efektivity, dopadů a udržitelnosti. Toto komplexní vyhodnocení je základem pro přípravu nových programů, projektů a aktivit, resp. pro rozhodování o alokaci dalších finančních prostředků v určité zemi a sektoru. Prostřednictvím doporučení jak zlepšit budoucí působení napomáhají evaluace k neustálému zvyšování účinnosti programu TRANS jako celku.

LPTP bude v souladu s doporučeními proběhnuvší evaluace podporovat víceleté projekty, klást větší důraz na kvalitní analýzu potřeb cílových skupin a spolupráci s relevantními aktéry a ostatními dárci. Zvýšená pozornost bude věnována hledání synergií v rámci bilaterální zahraniční rozvojové spolupráce ve společných prioritních zemích. Pro zvyšování efektivity programu je klíčové budování kapacit realizátorů projektů transformační spolupráce.

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

© Ministerstvo zahraničních věcí České republiky
2025